

ROCZNIK TOMISTYCZNY
9 (2020) 1

Ojciec Józef Maria Bocheński jako filozof
w dwudziestą piątą rocznicę śmierci

ROCZNIK TOMISTYCZNY
9 (2020) 1

ΘΩΜΙΣΜΟΣ ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
ANNARIUS THOMISTICUS
THOMISTIC YEARBOOK
THOMISTISCHES JAHRBUCH
ANNUAIRE THOMISTIQUE
ANNUARIO TOMISTICO
TOMISTICKÁ ROČENKA

ROCZNIK TOMISTYCZNY
9 (2020) 1

ZESZYT SPECJALNY

Ojciec Józef Maria Bocheński jako filozof
w dwudziestą piątą rocznicę śmierci

Naukowe Towarzystwo Tomistyczne
WARSZAWA

KOMITET REDAKCYJNY / EDITORIAL BOARD:

Michał Zembrzuski (sekretarz / secretary), Magdalena Płotka (zastępca redaktora naczelnego / deputy editor), Dawid Lipski, Natalia Herold (internet), Izabella Andrzejuk, Artur Andrzejuk (redaktor naczelny / editor-in-chief)

RADA NAUKOWA / SCIENTIFIC COUNCIL:

Adam Wielomski, Stanisław Wielgus, Antoni B. Stępień, Sławomir Sobczak, Arkady Rzegocki, Andrzej Maryniarczyk, Marcin Karas, Krzysztof Kalka, Mieczysław Gogacz, Pavol Dancák, Paul J. Cornish, Mehmet Zeki Aydin, Artur Andrzejuk, Anton Adam

RECENZENCI / REVIEWERS

Antoni B. Stępień, Marcin Bukała, Paul J. Cornish, Tomasz Pawlikowski, Marcin Trepczyński, Piotr Mazur, Grzegorz Hołub, Andrzej Jonkisz, Marek Prokop, Mikołaj Krasnodębski, Marek Porwolik, Henryk Anzulewicz, Piotr Jaroszyński, Imelda Chłodna-Błach

REDAKCJA JĘZYKOWA / LANGUAGE EDITORS

Elżbieta Pachciarek (j. polski), Bernice McManus-Falkowska, Ewa A. Pichola, Magdalena Płotka (j. angielski), Christel Martin, Iwona Bartnicka (j. francuski), Adam M. Filipowicz, Michał Zembrzuski (greka, łacina)

PROJEKT OKŁADKI

Mieczysław Knut

OPRACOWANIE GRAFICZNE, SKŁAD I ŁAMANIE

Maciej Głowacki

© Artur Andrzejuk / Naukowe Towarzystwo Tomistyczne (wydawca / editor)

Warszawa 2020

ISSN 2300-1976

Unikalny numer identyfikacyjny – 493506

FUNDACJA

Partner Fundacja PZU

Rocznik Tomistyczny ukazuje się dzięki pomocy Jacka Sińskiego

Redakcja Rocznika Tomistycznego
ul. Klonowa 2/2
05-806 Komorów POLSKA
www.roczniktomistyczny.pl
e-mail: redakcja@roczniktomistyczny.pl

Druk i oprawa: Sowa Sp. z o.o.
ul. Raszyńska 13
05-500 Piaseczno
www.sowadruk.pl

Spis treści

Od Redakcji.....	9
Dorota M. Markocka Józef M. Bocheński - bibliografia podmiotowo-przedmiotowa za lata 1930-2020 w układzie chronologicznym	11
Józef M. Bocheński O uniwersytecie	225
Jan Parys Wywiad: Józef Bocheński jakim Go znałem	239

Rozprawy i artykuły

Artur Andrzejuk Filozoficzna biografia Józefa M. Bocheńskiego.....	245
Michał Zembrzuski Józef M. Bocheński jako tomista	265
Izabella Andrzejuk Filozoficzne aspekty człowieczeństwa w ujęciu J.M. Bocheńskiego.....	291
Tomasz Pawlikowski Metafizyka w marksizmie? – Materializm dialektyczny i jego konsekwencje w ujęciu o. Józefa Marii Bocheńskiego.....	301
Maciej Nowak O stosowaniu logiki przez o. Józefa Marię Bocheńskiego w wybranych pracach.....	317
Marek Porwolik Józefa Marii Bocheńskiego program studiów o Bogu.....	335
Natalia Herold Filozoficzna koncepcja zabobonu w ujęciu Józefa M. Bocheńskiego	355
Adrian Łazarzski Filozofia ekonomii Józefa Bocheńskiego	371
Artur Andrzejuk Etyka w ujęciu Józefa M. Bocheńskiego	385
Jerzy Niepsuj / Artur Andrzejuk Józefa M. Bocheńskiego elementarz etyki wojskowej.....	393
Jacek Grzybowski Kategorie społeczne i ich znaczenie w myśli o. Józefa Marii Bocheńskiego OP	405
Artur Andrzejuk Józefa M. Bocheńskiego koncepcja historii filozofii	433
Joanna Pyłat Związki Józefa (Innocentego Marii) Bocheńskiego OP ze środowiskiem naukowym „wychodźstwa niepodległościowego” w Wielkiej Brytanii.....	453

Edycje i tłumaczenia

Magdalena Płotka

Ontologia w *De ente et essentia* św. Tomasza z Akwinu. Wprowadzenie do przekładu o J.M. Bocheńskiego OP 477

Św. Tomasz z Akwinu

O bycie i istocie. Tłumaczenie: Józef Maria Bocheński, Edycja: Magdalena Płotka 485

Publikacje poświęcone Józefowi Bocheńskiemu w 25. rocznicę śmierci

Marcin Trepczyński

Numer 70/2020 „Edukacji Filozoficznej” poświęcony Józefowi Marii Bocheńskiemu 503

Marcin Bułała

Józefa I.M. Bocheńskiego filozofia przedsiębiorstwa w „Prakseologii” 162 (2020) 507

Nota o autorach..... 511

Table of Contents

From the Editors.....	9
Dorota M. Markocka Józef M. Bocheński - chronological bibliography, 1930-2020	11
Józef M. Bocheński On the university	225
Jan Parys Interview: Józef Bocheński as I knew him.....	239

Dissertations and Articles

Artur Andrzejuk The philosophical biography of Józef M. Bocheński.....	245
Michał Zembrzuski Józef M. Bocheński as a Thomist.....	265
Izabella Andrzejuk Philosophical aspects of humanity according to J.M. Bocheński.....	291
Tomasz Pawlikowski Metaphysics in Marxism? - Dialectical materialism and its consequences in Fr. Józef Maria Bocheński's account.....	301
Maciej Nowak On the application of logic by Józef Maria Bocheński	317
Marek Porwolik Józef Maria Bocheński's Program of Studies on God.....	335
Natalia Herold The philosophical concept of superstition in Józef M. Bocheński's account.....	355
Adrian Łazarski Philosophy of Economics by Józef Bocheński.....	371
Artur Andrzejuk Ethics in Józef M. Bocheński's account.....	385
Jerzy Niepsuj / Artur Andrzejuk Józef M. Bocheński's elementary of military ethics	393
Jacek Grzybowski Social categories and their meaning in the thought of Fr. Józef Maria Bocheński, OP	405
Artur Andrzejuk Józef M. Bocheński's concept of the history of philosophy	433
Joanna Pyłat Father Józef (Innocentius Maria) Bocheński O.P. and his association with the post-war Polish cultural and scientific community-in-exile in Great Britain.....	453

Editions and Translations

Magdalena Płotka

Ontology in the *De ente et essentia* of St. Thomas Aquinas. Introduction to the translation of Fr. J.M. Bocheński, OP 477

Thomas Aquinas

***On Being and Essence*. Translated: Józef Maria Bocheński, Edition: Magdalena Płotka**...485

Publications devoted to Józef Bocheński on the 25th anniversary of his death

Marcin Trepczyński

Issue 70/2020 of “Edukacja Filozoficzna” dedicated to Józef Maria Bocheński.....503

Marcin Bukała

Józef I. M. Bocheński's Philosophy of the Business Enterprise in „Prakseologia” 162 (2020) 507

Note about authors..... 511

Józef Bocheński jakim Go znałem

Rozmowa z dr. Janem Parysem

Redakcja: Przeprowadził Pan Doktor z Ojcem Bocheńskim kilkudniowe rozmowy, które dotyczyły przede wszystkim Jego drogi filozoficznej. Do rozmów był Pan zawsze dobrze przygotowany, a więc poznał Pan swego Rozmówcę zarówno z publikacji jak i bezpośrednio, i można wnosić, że znał Go Pan, jak mało kto. Dlatego też lepiej niż ktoś inny mógłby Pan podjąć próbę odpowiedzi na pytania, które rodzą się z lektury książki przez Pana opracowanej, a także innych wywiadów (np. Małgorzaty Bocheńskiej) oraz wypowiedzi o Bocheńskiego, wygłaszanych przy różnych okazjach oraz oczywiście jego książek.

Pierwsze pytanie, jakie się nasuwa dotyczy Jego relacji z ludźmi. Wiadomo bowiem, że o. Bocheński nie przebiegał

w słowach i swoich adwersarzy określał epitetami dalekimi od wytworności („głupek”, „zgniłek”), jak to się działo, że mimo to był lubiany i zapraszany, nie słyszało się, aby ktoś się jakoś specjalnie obraził, czy np. wytoczył proces o obronę dóbr osobistych

Dr Jan Parys: Ojciec Bocheński był niewątpliwie człowiekiem o trudnej osobowości. Był osobą bardzo energiczną, czasem wybuchał emocjami, prawie zawsze był pochłonięty kolejnymi wyzwaniem filozoficznymi czy sowietologicznymi, pisanem, wykładami czy korespondencją. Życie traktował jako obowiązek. Uważał, że skoro Bóg mu dał jakieś zdolności intelektualne i dobre warunki do pracy to byłoby grzechem to marnować i nie pracować. Z jednej strony

starał się być troskliwy o bliskich np. przez lata pomagał rodzinie w Polsce finansowo. Sam też spotykałem się z jego życzliwym zainteresowaniem np. kiedy przyjechałem z PRL pytał, czy stać mnie na nocleg, na zakup jedzenia. Jednocześnie miał niezwykłą zdolność ostrego i jasnego formułowania myśli. Był – można powiedzieć – niecierpliwy wobec ludzi, którzy próbują filozofować w niechlujny sposób lub mając filozoficzne wykształcenie wykazują braki w wiedzy elementarnej. Wtedy irytował się wykazując w paru zdaniach, że nie myślał logicznie lub powinni zacząć czytać podręcznik jak studenci.

Nie wyobrażał sobie sytuacji, że nie pracuje, nawet kiedy dobiegał dziewięćdziesiątki. Jednocześnie każdego dnia starał się znaleźć czas na drobne przyjemności, pójść z kimś na kawę do ulubionej kawiarni, przeczytać gazety, pojechać na wycieczkę samochodem, odwiedzić znajomych pilotów w barze na lotnisku we Fryburgu itp. Wydaje mi się, że nawet ci, którzy nie podzielali jego poglądów i których traktował ostro podczas polemik szanowali jego wiedzę, dorobek i pozycję międzynarodową. Wiedzieli, że zawsze coś ciekawego od Bocheńskiego usłyszą. Szanował wszystkich dyskutantów, w tym także myślicieli marksistowskich. Uważał natomiast, że pozycja naukowca wymaga by ten myślał logicznie i odrzucał zabobony. Nie obrażał nikogo, krytykował pewne poglądy.

Red.: O stosunku o. Bocheńskiego do tomizmu napisano bardzo wiele, a i dużo na ten temat mówił sam Bocheński w rozmowach z Panem. Z jego wypo-

wiedzi wynika, że od samego początku zmierzał do „zreformowania” tomizmu za pomocą narzędzi logicznych. Gdy się jednak śledzi jego przedwojenne publikacje to, owszem, takie usiłowania można zauważyć, ale są one bardzo nieśmiałe i stanowią co najwyżej próbę pewnej modyfikacji ówczesnego tomizmu, w niczym jednak nie zmieniające jego zasadniczego oblicza. A był to tzw. tomizm tradycyjny, silnie arystotelizujący, nieprzestrzegający granic pomiędzy filozofią i teologią oraz mający cele apologetyczne. „De virtute militari” a także „ABC tomizmu” mają taki charakter, jednak Bocheński dość ostro negował np. przypisywanie Kołu Krakowskiemu celów apologetycznych (przez Edwarda Nieznańskiego). Rodzi się więc pytanie jaki był stosunek Bocheńskiego jako analityka do Bocheńskiego jako tomisty? Jak oceniał swoją rolę w dziejach tomizmu i jak oceniał siebie jako tomistę?

Dr Jan Parys: Poglądy filozoficzne Bocheńskiego zmieniały się. Pisał o tym sam w swojej tzw. „Autoprezentacji” zamieszczonej jako wstęp do jego pism filozoficznych wydanych przez PWN w 1993 r. Podkreślał, że jest za filozofią Tomasza, że akceptuje rdzeń jego doktryny, akceptuje ducha (postawę filozoficzną) ale nie każdą literę pism Tomasza. W związku z tym nie uważa się za tomistę. Bo tacy starają się tworzyć kolejne własne wersje tomizmu odchodząc od tego, co jest kanonem. Był świadom, że wielkie doktryny mogą przetrwać za cenę przetworzenia, ale postawa i główne pytania mają pozostać niezmienione. Jego zdaniem istotna jest doktryna w wersji pierwotnej, a nie np. kolejne

wersje marksizmu. Rzeczywiście przed wojną Bocheński starał się pokazać, że używanie narzędzi nowoczesnej logiki formalnej do klasycznych pytań z czasów scholastyki pozwala na osiągnięcie wyników dotychczas nie znanych. Było to wykorzystanie nowego języka i nowych metod do rozważania starych klasycznych pytań. Według Bocheńskiego świat nie jest chaosem, bo Bóg stworzył świat zgodnie z regułami logiki i stąd bez niej trudno go badać. Program Koła Krakowskiego nie został zrealizowany. Pewnie nie tylko wojna się do tego przyczyniła. Jego podejście z ostatnich lat życia, to postulat opracowania tomizmu analitycznego czy teologii analitycznej. Za najważniejsze dzieło swego życia uważał ostatnią książkę tj. *Gottes Dasein und Wesen*, czyli analizę logiczną *Summy Teologicznej* św. Tomasza. Rzecz niestety nie jest opublikowana po polsku i mało u nas znana. Wiem, że nad analizą tej pozycji pracowali u nas profesorowie: Jerzy Perzanowski, Edward Nieznański, a także prof. Kordula Świętorzecka. Bocheński denerwował się, kiedy ktoś utożsamiał filozofię analityczną z neopozytywizmem. Jak mówił, analityk docenia metafizykę, potrafi badać kwestie ontologiczne, odrzuca neopozytywistyczną koncepcję sprawdzania twierdzeń, nie ucieka przed pytaniami o Boga. Niewątpliwie był platonikiem.

Red.: Ojciec Bocheński był zdecydowanym antykomunistą i w zwalczanie tej ideologii oraz jej politycznych przedsięwzięć zaangażował się intelektualnie i organizacyjnie. Stworzył pierwsze w Europie ośrodki i czasopisma studiów

sowieologicznych, co jest powszechnie znane. Mniej znanym faktem jest udział o Bocheńskiego w gremiach doradczych ówczesnych polityków europejskich (np. Konrada Adenauera), co mogło się przekładać na pewien wpływ na politykę Zachodu wobec Sowietów i ich satelitów. Chcielibyśmy zapytać w związku z tym, czy znany jest Panu Doktorowi jakiś konkretny przykład takiego wpływu? Z tym wiąże się pytanie drugie: czy ta działalność o. Bocheńskiego przekładała się na stosunek do niego komunistycznych władz państw bloku wschodniego, a w szczególności polskich komunistów?

Dr Jan Parys: Bocheński nie traktował komunistów jako osobistych wrogów. Dla niego marksizm był obiektem badawczym i ideowym przeciwnikiem. Nie uważał się za polityka, który ma krytykować bieżącą politykę państw komunistycznych. Jego zdaniem ustroj komunistyczny i polityka komunistów mają swoją podstawę w marksizmie. A ten na zachodzie był popularny, ale bardzo słabo znany. Stąd uważał, że marksizmem należy się zająć. Już w czasie II wojny było dla niego jasne, że państwo Stalina odnosi wielkie sukcesy militarne i polityczne. Fascynuje także bardzo wielu ludzi na Zachodzie, chociaż prawnie nikt nie zna mechanizmu jego działania. Zatem nauczył się języka rosyjskiego. Wiele rozmawiał z żołnierzami, którzy wyszli z Rosji i wraz z nim byli w 2 Korpusie gen. Władysława Andersa. Już w latach stalinizmu wygłaszał audycje w Radio Wolna Europa. Potem otrzymał dotacje od Fundacji Rockefellera na założenie ośrodka so-

wietologicznego we Fryburgu tj. Ost Europa Institut oraz od Konrada Adenauera na stworzenie podobnego ośrodka w Niemczech tj. Ost College w Kolonii. Wychował całe pokolenie zachodnich sowietologów. Pod jego kierunkiem wydawano czasopismo „Studies in Soviet Thought” oraz serię monografii *Sovietica*. Uczył nie tylko studentów ale także urzędników i oficerów w różnych krajach. Był doradcą wielu rządów ds. zwalczania wpływów komunistycznych m. in. władz Szwajcarii, RFN, RPA, Argentyny, USA, Watykanu. Kilkakrotnie występował jako biegły sądowy w sprawach o przynależność do partii komunistycznej.

W PRL władze uważały go za groźnego wroga ustroju. Nie wolno było wydawać jego książek, nawet filozoficznych, ani nawet cytować jego nazwiska prawie do końca lat osiemdziesiątych XX wieku. Pierwszy raz polski czytelnik mógł

czytać jego teksty w wydawnictwach drugiego obiegu. Było to po wprowadzeniu stanu wojennego. Komunistyczne służby wysyłały agentów, by obserwować Bocheńskiego we Fryburgu, by dostać się do jego gabinetu w klasztorze Albertinum. Stąd wejście do jego pokoi w klasztorze było specjalnie chronione, a on sam miał broń osobistą w gabinecie. Nikt obcy nie mógł do niego wejść bez jego zgody. Osoby żyjące w Polsce, które z nim korespondowały lub rozmawiały przez telefon, były w PRL inwigilowane. Jeżeli filozof z Polski dojechał do Fryburga to ukrywał swój kontakt z Bocheńskim, bo to groziło przesłuchaniami przez Służbę Bezpieczeństwa. Nic dziwnego, że pełne pisma sowietologiczne Bocheńskiego ukazały się po polsku dopiero 1996 roku pt. *Lewica, religia, sowietologia*.

Dziękujemy za rozmowę!

Nota o Autorach

Artur Andrzejuk – prof. dr hab., prof. zwyczaj. Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (UKSW), na którego Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej kieruje Katedrą Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej oraz Sekcją Historii Filozofii. Autor szeregu publikacji z zakresu filozofii i teologii średniowiecznej, tomizmu, etyki i klasycznej filozofii człowieka. Interesuje się problematyką uczuć, sprawności i cnót moralnych, relacji osobowych. Jest uczniem Profesora Mieczysława Gogacza. Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7926-4070>

Izabella Andrzejuk – dr, adiunkt Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej. Członek-założyciel Naukowego Towarzystwa Tomistycznego oraz członek redakcji Rocznika Tomistycznego. Jest autorką ponad sześćdziesięciu artykułów o tematyce filozoficznej. Zainteresowania naukowe: historia filozofii (arystotelizm, tomizm, filozofia polska); filozofia, etyka, klasyczna teoria człowieka, filozoficzne podstawy mistyki. Napisała książkę pt. *Filozofia przyjaźni. Tomasz z Akwinu* (Warszawa 2007) oraz (wspólnie z Arturem Andrzejukiem) *Tomasz z Akwinu jako etyk* (Warszawa 2021). Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4961-2580>

Jacek Grzybowski – ks. bp dr hab., prof. uczelniany na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz wykładowca na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie. Autor książek i artykułów naukowych z dziedziny filozofii polityki, filozofii kultury i historii filozofii. W swoich pracach podejmuje problematykę filozoficznych inspiracji i źródeł współczesnych zagadnień kulturowych i cywilizacyjnych. Opublikował: *Byt, tożsamość, naród. Próba wyjaśnienia formuły „tożsamość narodowa” w perspektywie metafizyki* (Kęty 2012); *Myśl filozoficznie – myśl politycznie! Analiza i ocena historycznokulturowych racji filozofii polityki* (redakcja, Warszawa 2013); *Cosmological and philosophical world of Dante Alighieri. The Divine Comedy as a medieval vision of the universe* (Frankfurt am Main 2015). W 2020 roku został biskupem pomocniczym diecezji warszawsko-praskiej.

Natalia Herold – mgr, absolwentka prawa i administracji na Uniwersytecie Gdańskim (lic.) i Uniwersytecie Warszawskim (mgr). Jest doktorantką filozofii Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz sekretarzem Zarządu Naukowego Towarzystwa Tomistycznego. Interesuje się filozofią klasyczną, a w niej szczególnie etyką i pedagogiką. Publikuje w „Roczniku Tomistycznym”.
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4761-9495>

Adrian Łazarski – licencjat filozofii na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Zainteresowany teorią ekonomii i filozofią nauki, ze szczególnym uwzględnieniem nauk społecznych. Zajmuje się popularyzacją filozofii na kanale Sofiofilia w serwisie Youtube.

Dorota M. Markocka – mgr, absolwentka Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (1983). Prowadzi bazę bibliografii regionalnej oraz udziela informacji biograficznych, bibliograficznych i źródłowych w mediach społecznościowych, m.in. Grupa „Przemysł - miasto zabytków Wehikuł Czasu”; „Przemysł - miasto zabytków i jego mieszkańcy”; „Przemysł - miasto zabytków”. Gromadzi materiały i propaguje spuściznę patrona biblioteki oraz Rodu Pawlikowskich z Medyki. Zainteresowania: archeologia, biografistyka, egiptologia, etyka, filozofia, historia kultury, historia starożytna, historia sztuki, regionalizm.

Jerzy Niepsuj – płk dr, wieloletni wykładowca filozofii w Wojskowej Akademii Technicznej i Akademii Teologii Katolickiej (Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego). Interesuje się filozofią współczesną niemiecką, przede wszystkim pozytywizmem i fenomenologią, a także filozofią bezpieczeństwa. Publikuje artykuły z zakresu etyki zawodowej, nawiązując do klasycznej teorii cnót wojskowych w ujęciu o. Józefa Bocheńskiego.

Maciej Nowak – licencjat filozofii na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego, obecnie kontynuuje studia magisterskie na tejże uczelni, absolwent studiów inżynierskich kierunku Elektrotechnika na Politechnice Warszawskiej, członek Naukowego Towarzystwa Tomistycznego. Jest zainteresowany logiką i historią filozofii.

Jan Parys – dr, minister obrony narodowej w latach 1991-1992. Studiował filozofię na Uniwersytecie Warszawskim. W 1973 ukończył studia socjologiczne na UW i uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych

w dziedzinie socjologii. W latach 1975–1988 pracował w Polskiej Akademii Nauk. Na podstawie rozmów przeprowadzanych we Fryburgu w 1986 z o. prof. Józefem M. Bocheńskim opracował książkę pt. *Między logiką a wiarą*. W 1991 objął stanowisko ministra obrony narodowej w rządzie Jana Olszewskiego. Opowiadał się za zbliżeniem Polski do struktur NATO i jak najszybszym opuszczeniem terytorium Polski przez jednostki armii rosyjskiej oraz weryfikacją kadry dowódczej Wojska. Popadł w konflikt z prezydentem Lechem Wałęsą dążącym do utrzymania osobistej kontroli prezydenta nad siłami zbrojnymi. W latach 1999–2003 był wiceprezesem Fundacji Polsko-Niemieckie Pojednanie. Po śmierci Ryszarda Kuklińskiego wraz z Józefem Szaniawskim sprowadził do Polski jego prochy. W 2015 został członkiem rady Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych. W latach 2015–2018 był szefem gabinetu politycznego ministra spraw zagranicznych Witolda Waszczykowskiego. Wykładał w Akademii Dyplomatycznej Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Tomasz Pawlikowski – dr hab., pracownik naukowy w Bibliotece Publicznej m. st. Warszawy – Bibliotece Głównej Województwa Mazowieckiego. Opublikował kilkadziesiąt tekstów naukowych w formie artykułów, recenzji lub monografii, głównie z zakresu filozofii, z których największe znaczenie ma książka *Prawda następstwem istnienia. Problem prawdy w interpretacji św. Tomasza z Akwinu* (2013). Jest ponadto autorem 127 haseł w Powszechnej Encyklopedii Filozofii i 32 w Encyklopedii Filozofii Polskiej. Podejmuje także tematy związane z historią księgozbiorów. Nr ORCID: 0000-0003-0618-611X

Magdalena Płotka – dr hab., profesor uczelniany w Katedrze Historii Filozofii Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Z-ca redaktora naczelnego Rocznika Tomistycznego. Jej zainteresowania naukowe skupiają się wokół średniowiecznej filozofii praktycznej, historii filozofii polskiej w XV i XVI wieku, paleografii łacińskiej oraz filozofii współczesnej. Jest autorką książki *Metafizyka i semantyka. Filozofia Jana Wersora* (Warszawa, 2013) oraz *Filozofia jako praktyka. Myśl krakowskiego praktycyzmu w XV i XVI* (Warszawa 2016). Publikuje w „Rocznikach Filozoficznych”, „Edukacji filozoficznej”, „Filosofiji”, „Roczniku Tomistycznym” i in.

Marek Porwolik – doktor filozofii, magister teologii, magister matematyki, od 2005 roku zatrudniony w Instytucie Filozofii UKSW. W swoich

badaniach naukowych zajmuje się zastosowaniem metod formalnych w filozofii i w teologii. Szczególnym przedmiotem jego zainteresowań jest w tym obszarze dorobek tzw. Koła Krakowskiego i prace o. Józefa Marii Bocheńskiego. Interesuje się również zagadnieniem genidentyczności oraz zagadnieniami z zakresu podstaw matematyki.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8091-7446>

Joanna Pyłat – dr hab., prof. Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie, wiceprezes Światowej Rady Badań nad Polonią, członek zarządu Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie, redaktor naczelna Rocznika Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie, członek Naukowego Towarzystwa Tomistycznego. Zainteresowania naukowe dotyczą historii XX wieku, w tym m. in. dziejów polskiego szkolnictwa i nauki polskiej poza granicami kraju, „wychodźstwa niepodległościowego”, polskiej emigracji i Polonii. Autorka książek: *Friends of Poland. A short history 1982-2009*, London 2012; *PUNO Polski Uniwersytet na Obczyźnie*, Pułtusk - Londyn 2010 r. Współredaktorka i współautorka książek: *General Władysław Anders soldier and leader of the free Poles in exile*, edited by J. Pyłat, J. Ciechanowski, A. Suchcitz, London 2008; *Filozofia na Polskim Uniwersytecie na Obczyźnie*, praca pod red. M. Płotka, J. Pyłat, A. Andrzejuk, Warszawa 2014. Autorka licznych artykułów naukowych i rozdziałów w pracach zbiorowych, m. in.: *Wpływ Polonii amerykańskiej na postawę Stanów Zjednoczonych wobec Zbrodni Katyńskiej*, w: *Rola Polonii USA w kształtowaniu relacji polsko-amerykańskich w XX i XXI wieku*, praca pod red. W. Glińskiego, Warszawa-Orchard Lake 2020, s. 409-450; *Inicjatywy prosolidarnościowe środowisk polskich w Wielkiej Brytanii w latach 1980-1989*, [w:] *Za naszą i waszą Solidarność. Inicjatywy solidarnościowe z udziałem Polonii podejmowane na świecie (1980-1989)*, t. 2, Warszawa 2018, s.10-143 i wielu innych.

Michał Zembrzuski – dr hab, profesor uczelniany w Katedrze Historii Filozofii Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Interesuje się problematyką epistemologiczną w starożytności i średniowieczu, a szczególnie problematyką pamięci i teorią intelektu możliwościowego i czynnego. Jest współredaktorem książek w serii „Opera Philosophorum Medii Aevii”. W jej ramach w 2012 opublikował autorską monografię zatytułowaną: *Tomasz z Akwinu. Komentarz „O pamięci i przypominaniu”*. W 2019 roku opublikował monografię pt. *Filozofia intelektu. Tomasa z Akwinu koncepcja intelektu możliwościowego i czynnego*.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4647-479X>